

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Departament Instrumentów Środowiskowych

DIŚ-V.056.1.2023.AW
2536765.9748337.8162441
Warszawa, 30-05-2023

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na pismo z dnia 06.02.2023 r., przekazane przez Wojewodę Wielkopolskiego znak: IR-XI.142.1.2023.1 15346/23 z dnia 07.03.2023 r., w sprawie zakazu używania fajerwerków i petard hukowych na terenie kraju (województwa) bądź nałożenie wysokich opłat licencyjnych na pośredników i sprzedawców, uprzejmie informuję co następuje.

Na wstępie pragnę podkreślić, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska z uwagą wsłuchuje się w postulaty i propozycje zgłaszane na forum publicznym, mające na celu ochronę środowiska. Wyroby pirotechniczne należą do wyrobów podwyższonego ryzyka wystąpienia zagrożeń dla zdrowia i życia ludzkiego, mienia oraz środowiska. Z tego też względu kwestie spełnienia zasadniczych wymogów bezpieczeństwa zostały uwzględnione w przepisach europejskich, wdrożonych również do krajowego porządku prawnego. Odnoszą się one do specjalnych wymagań wobec producentów, importerów oraz dystrybutorów tych wyrobów, określonych w rozdziałach 5a, 5d i 5f ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2378), zwanej dalej ustawą o MWC, oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 3 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań bezpieczeństwa dla wyrobów pirotechnicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 818).

Pojęcie wyroby pirotechniczne obejmuje szeroki katalog wyrobów zawierających materiały pirotechniczne. W wolnej sprzedaży dostępne są tylko wyroby klasy F1-F3, T1 i P1, które podczas działania charakteryzują się niskim lub średnim stopniem zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego, mienia oraz środowiska, a także nieistotnym lub nieszkodliwym dla zdrowia ludzi poziomem hałasu. Wyroby takie zostały zdefiniowane i sklasyfikowane w art. 62c ust. 1 ustawy o MWC. W Polsce obowiązuje zakaz sprzedaży wspomnianych wyrobów osobom poniżej 18 roku życia, o czym stanowi art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1650, z 2023 r. poz. 261). Wszystkie inne wyroby pirotechniczne (klasy F4, T2 i P2) mogą być – zgodnie z art. 62ca ust. 2 ustawy o MWC – udostępnione na rynku przez producentów, importerów i dystrybutorów wyłącznie osobom posiadającym wiedzę specjalistyczną, które uzyskały zaświadczenie potwierdzające przygotowanie zawodowe (art. 20 ust. 1 ustawy o MWC). Tylko takie osoby mają prawo obsługiwać i używać wyrobów pirotechnicznych klasy F4, T2 i P2 (art. 62c ust. 1 pkt 1 lit. d, pkt 2 lit. b oraz pkt 3 lit. b ustawy o MWC).

W kontekście postulowanego całkowitego zakazu używania fajerwerków, czyli wyrobów pirotechnicznych wymaga podkreślenia, że są one wykorzystywane m.in. również w systemach bezpieczeństwa w samochodach (pironaboje służące do inicjowania procesu napełniania poduszek powietrznych oraz do napinania pasów bezpieczeństwa), a także

w systemach przeciwpożarowych (pironaboje służące do błyskawicznego uruchamiania zaworów odcinających przepływ niebezpiecznych substancji). Z kolei w transporcie morskim i lotniczym wykorzystuje się rakiety sygnalizacyjne (flary) wypełnione materiałami pirotechnicznymi. Przytoczone przykłady pokazują, że wyroby pirotechniczne są używane nie tylko w celach rozrywkowych (pokazy sztucznych ogni), ale znajdują także szerokie zastosowanie w ważnych dziedzinach życia i działalności gospodarczej.

W celu wyeliminowania zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego, mienia oraz środowiska związanego z oddziaływaniem materiałów pirotechnicznych, którymi wypełnione są wyroby pirotechniczne, każdy rodzaj takiego wyrobu przed wprowadzeniem do obrotu musi być poddany procedurze oceny zgodności z wymaganiami bezpieczeństwa, przeprowadzonej przez uprawniony do tego podmiot (tj. jednostkę notyfikowaną). Stwierdzenie przez jednostkę notyfikowaną, która zbadała wyroby pirotechniczne, zgodności wyrobu z wymaganiami bezpieczeństwa, stanowi gwarancję, że wyrób nie stwarza zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego, mienia oraz środowiska, także pod względem hałasu oraz szkodliwości substancji toksycznych emitowanych podczas ich używania. Indywidualni użytkownicy wyrobów pirotechnicznych lub organizatorzy pokazów ogni sztucznych muszą bezwzględnie przestrzegać wymagań bezpieczeństwa wynikających z instrukcji obsługi oraz z informacji na temat warunków bezpieczeństwa przy użytkowaniu takich wyrobów.

Zgodnie z art. 62 ustawy o MWC wprowadzane do obrotu, wyroby pirotechniczne podlegają kontroli organów nadzoru rynku w zakresie spełniania przez te wyroby wymagań, o których mowa w tej ustawie, oraz kontroli w zakresie niezgodności formalnych w odniesieniu do tych wyrobów. Wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowe prowadzą kontrolę, w odniesieniu do wyrobów pirotechnicznych klas F1-F4, T1 i P1, natomiast inspektorzy pracy, w odniesieniu do wyrobów pirotechnicznych klas F4, T1, T2, P1 i P2.

Należy wskazać, że wypadki związane z używaniem wyrobów pirotechnicznych nie wynikają z wadliwych przepisów regulujących wymagania bezpieczeństwa wobec wyrobów oraz sposobu ich używania. Ich głównym powodem jest nieprzestrzeganie przez użytkowników wymagań bezpieczeństwa, a w szczególności nie stosowanie się do ograniczeń i zastrzeżeń wynikających z instrukcji obsługi.

Warto również zaznaczyć, że próba wprowadzenia całkowitego zakazu używania wyrobów pirotechnicznych napotka na przeszkody formalnoprawne wynikające z przepisów art. 4 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/29/UE z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępnienia na rynku wyrobów pirotechnicznych (Dz. Urz. UE L 178 z dn. 28.06.2013, str. 27). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ww. dyrektywy państwa członkowskie nie mogą zabraniać, ograniczać oraz utrudniać udostępniania na rynku wyrobów pirotechnicznych, które są bezpieczne dla życia i zdrowia ludzi oraz mienia i środowiska, co potwierdza opinia jednostki notyfikowanej. Jednocześnie przepisy art. 4 ust. 2 ww. dyrektywy pozwalają państwom członkowskim na przyjęcie środków uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska, mających na celu zakaz lub ograniczenie posiadania, używania lub sprzedaży ludności wyrobów pirotechnicznych widowiskowych klasy F2 i F3 oraz przeznaczonych do użytku teatralnego (klasa T1 i T2) i innych (klasa P1 i P2). Wynika z tego, że wprowadzenie zakazu sprzedaży jest zgodnie z prawem europejskim dopuszczalne tylko w przypadku niektórych klas wyrobów pirotechnicznych oraz pod warunkiem uzasadnienia decyzji w tym względzie, co najmniej jednym wymogiem koniecznym, np. zagrożeniem porządku publicznego lub zdrowia i życia ludzkiego. Niezależnie od powyższego wyroby pirotechniczne podlegają również rozporządzeniu (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów

(REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE, ze względu na obecne w ich składzie substancje i mieszaniny chemiczne. W zależności od klasyfikacji wyrobu pirotechnicznego, przedsiębiorcy są zobowiązani do przestrzegania ww. przepisów, w tym także dotyczących stosownych ograniczeń. Rozporządzenie powyższe zostało stworzone z myślą o skutecznej ochronie życia i zdrowia ludzkiego jak również środowiska, przed chemikaliami stwarzającymi zagrożenie.

Wobec powyższego należy wskazać, że obowiązujące przepisy pozwalają na skuteczne przeciwdziałanie nagannym zjawiskom związanym z używaniem wyrobów pirotechnicznych w sposób zakłócający porządek publiczny, naruszający zasady współżycia społecznego oraz wywołujący dyskomfort dla ludzi, a także zwierząt i ptaków. W tym kontekście wskazać trzeba zwłaszcza na możliwość wprowadzenia czasowych ograniczeń w zakresie używania wyrobów pirotechnicznych przez właściwych miejscowo wojewodów na podstawie art. 60 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190). Uprawnienia w zakresie wprowadzania czasowych ograniczeń w używaniu takich wyrobów przysługują również radzie powiatu na podstawie art. 40-42 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526) oraz radzie gminy – na podstawie art. 40 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). Jeżeli decyzją wojewody, rady powiatu lub rady gminy zostały wprowadzone przepisy porządkowe ustanawiające zakaz używania wyrobów pirotechnicznych we wskazanym czasie, to osoby nie przestrzegające tego zakazu, a więc nie stosujące się do przepisów prawa miejscowego w określonym zakresie, popełniają wykroczenie, o którym jest mowa w art. 54 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581, 2600, z 2023 r. poz. 289.). Nawet jeśli na danym terenie nie uchwalono przepisów porządkowych o czasowym zakazie używania wyrobów pirotechnicznych, to osoby używające takie wyroby w sposób zakłócający porządek publiczny, naruszający zasady współżycia społecznego oraz wywołujący dyskomfort u ludzi, a także zwierząt i ptaków, naruszają szereg przepisów ustawy Kodeks wykroczeń, w tym:

- art. 51 dotyczący wykroczenia polegającego m.in. zakłócaniu hałasem spokoju, porządku publicznego oraz spoczynku nocnego,
 - art. 52 § 1 dotyczący udziału w zgromadzeniu w sytuacji posiadania przy sobie m.in. wyrobów pirotechnicznych,
 - art. 83 dotyczący nieostrożnego obchodzenia się m.in. z materiałami wybuchowymi, a więc także wyrobów pirotechnicznych,
 - art. 107 dotyczący złośliwego niepokojenia innej osoby,
 - art. 145 dotyczący zaśmiecania miejsca dostępnego dla publiczności, co może mieć miejsce na przykład w przypadku pozostawiania resztek po zużytych wyrobach pirotechnicznych.
- Wskazane czyny zabronione jako wykroczenia podlegają odpowiednio karze aresztu, ograniczenia wolności, grzywny lub nagany.

Przywołane przepisy mają również zastosowanie w sytuacji, gdy nie wprowadzony został czasowy zakaz używania wyrobów pirotechnicznych. Wówczas osoby, które używają takich wyrobów w sposób zakłócający porządek publiczny, naruszający zasady współżycia społecznego oraz wywołujący dyskomfort dla ludzi, a także zwierząt i ptaków podlegają takim samym sankcjom za czyny zabronione stanowiące wykroczenia.

Ponadto, zgodnie z art. 6 ust. 1a oraz ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572, 2375) zabronione jest znęcanie się nad zwierzętami, przez co rozumie się zadawanie albo świadome dopuszczanie się do zadawania zwierzętom bólu lub cierpień, w tym złośliwe ich straszenie lub drażnienie. Kto znęca się nad zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3, jeżeli sprawca czynu działa ze szczególnym

okrucieństwem podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Gatunki zwierząt objętych ochroną określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380). Zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia, w myśl § 6 ust. 2 wprowadza się dodatkowo w stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (1) w załącznikach nr 1 i 2 do ww. rozporządzenia.

Biorąc pod uwagę powyższe Ministerstwo Klimatu i Środowiska uważa, że wprowadzenie postulowanego całkowitego zakazu sprzedaży i używania fajerwerków i petard hukowych nie rozwiąże podniesionych w piśmie problemów. Nie można wykluczyć, że osoby używające do tej pory wyroby pirotechniczne, w sytuacji wprowadzenia ich zakazu, zaczną używać innego produktu, znajdującego się w wolnej sprzedaży, nie objętego ograniczeniami czy też nie będą próbować je skonstruować „domowym sposobem” w oparciu o ogólnie dostępne materiały. Konsekwencją takich praktyk byłoby m.in. używanie wyrobów, które nie zostały sprawdzone przez jednostki notyfikowane pod względem bezpieczeństwa, a więc stwarzających potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz mienia i środowiska.

Ponadto, zakaz taki może napotkać na trudności natury konstytucyjnej związane z ograniczeniem swobody podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zajmujących się wytwarzaniem, obrotem lub organizowaniem pokazów. Zgodnie bowiem z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483) ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. Trudno określić interes społeczny, który odnosiłby się tylko do wybranych wyrobów pirotechnicznych.

Jednocześnie informuję, że ustalanie wysokości opłat na pośredników i sprzedawców wyrobów pirotechnicznych nie należy do kompetencji Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Sprzedaż i magazynowanie materiałów pirotechnicznych dozwolona jest pod warunkiem spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 listopada 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy produkcji, transporcie wewnątrzzakładowym oraz obrocie materiałów wybuchowych, w tym wyrobów pirotechnicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 262 z późn. zm.) oraz przepisów o ochronie przeciwpożarowej. Materiały pirotechniczne należy przechowywać i sprzedawać z zachowaniem szczególnych środków ostrożności.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że w aktualnym stanie prawnym funkcjonują przepisy pozwalające na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osoby, która narusza porządek publiczny i zasady współżycia społecznego oraz powoduje dyskomfort dla ludzi, zwierząt i ptaków. Pożądane jest zgłaszanie wszelkich przypadków nieodpowiedzialnego używania wyrobów pirotechnicznych, co umożliwi przeciwdziałanie sprzecznym z prawem działaniom.